

RAPPORT 2013

For museumsvirksomhet og aktiviteter

Årets julekort 2013. Foto: Várjjat Sámi Musea

Várjjat Sámi Musea

En del av
Deanu ja Várjjat Museasiida/Tana og Varanger Museumssiida (DVM)

Innhold

1. Mål og oppgaver	s. 3
1.1. Hovedmål	s. 3
1.2. Viktigste arbeidsoppgaver	s. 3
2. Museumsfaglig virksomhet 2013	s. 3
2.1. Samlingene	s. 3
2.2. Dokumentasjon	s. 4
2.3. Forskning	s. 4
2.4. Formidling	s. 4
2.4.1. Besøksstall	s. 5
2.4.2. Utstillinger	s. 5
2.4.3. Omvisninger/skoleopplegg/arrangement	s. 6
2.4.4. Publikasjoner	s. 7
2.5. Kulturminnervern/forvaltning	s. 8
2.6. Faglig samarbeid og bistand	s. 8
2.7. Eksternt finansierte prosjekter.....	s. 9
2.8. Annet	s. 9
2.9. Turistinformasjon.....	s. 10
3. Organisasjon	s. 10
3.1. Organisasjonsform	s. 10
3.2. Antall fast ansatte og deres oppgaver	s. 10
3.3. Antall midlertidige ansatte	s. 11
3.4. Totalt utførte årsverk i 2013	s. 11
4. Eiendeler og lokaler	s. 12
4.1. Oversikt over tilstand på museets bygninger og eiendommer	s. 12
4.2. Freda eller verneverdige bygninger	s. 12
4.3. Planer om utbygginger eller utbedringer	s. 13
5. Vurdering av virksomheten 2013	s. 13

ØKONOMI:

Oversikt over driftsregnskap og driftsstøtte 2013 finnes i eget årsregnskap for Deanu ja Várjjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida (DVM).

VEDLEGG:

Virksomhetsplan for 2013	s. 15
--------------------------------	-------

1. Mål og oppgaver

1.1. Hovedmål

Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM) har som hovedmål å dokumentere, utforske og formidle sjøsamisk kulturhistorie i Finnmark, med hovedvekt på Varangerområdet, samt Finnmarks forhistorie. Museet vektlegger også dokumentasjon og formidling av duodji, samisk forhistorie og samisk samtid.

Likestillingsperspektivet er ikke vektlagt ved utforming av mål eller arbeidsoppgaver.

1.2. Viktigste arbeidsoppgaver

Følgende er definert som museets viktigste oppgaver:

- dokumentasjon og formidling av sjøsamisk kultur og historie i indre Varanger
- dokumentasjon og formidling av samisk forhistorie
- dokumentasjon og formidling av samisk tro og mytologi
- dokumentasjon og formidling av duodji
- innsamling av fotomateriale som dokumenterer kultur og hverdagsliv i indre Varanger i nyere tid
- dokumentasjon av samisk samtid
- formidling og forvaltning av Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde
- tilrettelegging for og formidling til barn og unge, herunder utvikling og gjennomføring av temaopplegg for skolebarn
- utviklingsarbeid, herunder utvikling av ulike dokumentasjons- og formidlingsprosjekt som søkes eksternt finansiert
- deltagelse i lokal samfunnsutvikling på ulike måter

2. Museumsfaglig virksomhet 2013

2.1 Samlingene

Museets samling teller ca. 1700 gjenstander og litt i overkant av 17 300 fotografier.

I Primus er det pr 31.12.2013 registrert 903 gjenstander, 934 gjenstander er manuelt registrert i katalogen.

I tillegg er 1391 fotoregistreringer konvertert fra WinRegimus til Primus, men her er ikke etterarbeidet påbegynt.

1. mars 2013 ble VSM lansert på Digitalt Museum og i løpet av året har 736 gjenstander blitt publisert her. Arbeidet med å publisere registreringer foregår fortløpende.

VSM har ingen innsamlingsplan og gjenstansinnsamlingen ved museet har vært preget av den enkelte givers initiativ. Gjenstandsinnstilling har ikke vært en prioritert oppgave på grunn av mangel på plass i magasinet og begrensede ressurser. Det arbeides med en felles forskningsbasert innsamlingsplan i prosjektet Felles løft for Finnmarksmuseene, når denne er ferdig vil den kunne danne utgangspunkt for en konkret innsamlingsplan for VSM.

I 2013 hadde VSM likevel en tilvekst på 8 gjenstander og et kunstverk.

2.2. Dokumentasjon

Det har blitt gjort et stort arbeid med både å heve kvaliteten på de konverterte registreringene, samt jobbet med nyregistreringer i 2013. Det gjenstår fremdeles noe arbeid med gjenstandsregistreringer, men i løpet av 2013 har de aller fleste kommet på plass. Alle de konverterte registreringene er gjennomgått, redigert og kvalitetssikret og de aller fleste (98%) er lagt inn i Primus med fotografi. Et flertall av registreringene er også publisert på Digitalt Museum og er dermed tilgjengeliggjort for publikum. Gjenstander registreres fortløpende og databasen kvalitetssikres jevnlig. DVM har opprettet en egen Primusgruppe slik at de ulike museene kan samarbeide om Primusarbeidet.

Arbeidet med registrering, digitalisering og tilgjengeliggjøring av museets fotosamling har stoppet opp da det tidlig i 2013 ble tydelig at det var nødvendig å gjøre et større kartleggingsarbeid av rettigheter til de ulike delsamlingene før dette arbeidet kunne fortsette. Dette arbeidet ble påbegynt i 2013 og fortsetter i 2014. Etter hvert som rettighetene blir avklart vil VSM prioritere å registrere delsamlinger som museet har rettigheter til å publisere slik at de fortløpende kan publiseres på Digitalt Museum.

1391 fotoregistreringer har blitt konvertert fra Win Regimus til Primus, men her gjenstår det et stort og omfattende etterarbeid.

Ved utgangen av 2013 er 12 591 fotografier skannet og klare til å bli registrert i Primus i tillegg til de overnevnte 1391.

I tillegg er det tatt mange digitale dokumentasjonsbilder i løpet av året som er tatt av museets ansatte, ved ulike arrangementer og aktiviteter. Museet mangler foreløpig et godt arkivsystem for registrering og systematisering av bilder av denne type. De lagres under museets fellesområde på serveren.

2.3. Forskning

Forskningsaktiviteten har vært lav i 2013. Vi befinner oss fortsatt i en konsolideringsfase der mange praktiske og administrative ting ikke er på plass. I tillegg er museet avhengig av ekstern finansiering og samarbeid med universitetsmuseer for å kunne drive forskning. Det ble likevel i 2013 gjennomført et mindre dokumentasjonsprosjekt, *Tradisjonelle produkter av sau i Unjárga/Nesseby*, og museet gikk inn som partner i forskningsprosjektet *DIGSAM* om digitalisering av samisk kulturarv ledet av NIKU, på tampen av året. Museet samarbeidet også med stipendiat Marte Spangen om hennes ph.d.-prosjekt *Kontrollregistrering av sikre og mulige samiske offerringer*. Når det er sagt, er all formidling ved museet basert på forskning og alle utstillinger er laget med utgangspunkt i forskningsresultater.

2.4. Formidling

Formidling har i mange år vært et prioritert felt for virksomheten. I 2013 har det blitt vist flere utstillinger og avholdt en rekke kulturarrangement. Lansering på Digitalt museum hadde prioritet siste halvdel av 2012 og fram til lansering 1. mars 2013. Museets opplegg for skolebarn har vært benyttet av skoler i hele østfylket. Museet har holdt åpent daglig kl.10.00-18.00 i perioden 17.juni – 18.august (sommersesong). Åpningstid resten av året har vært mandag-fredag kl.10.00-15.00. I tillegg har utstillingene vært åpne under annonserte arrangement på kveldstid og i helgene.

Ceavccageadže/ Mortensnes (museumsbygg/utstilling) har hatt daglig åpent kl.10-16 i perioden 17.juni-18.august. Stengt resten av året.

2.4.1. Besøkstall

Antall registrerte besøk i museets hovedbygg i Varangerbotn og på kulturminneområdet Ceavccageadje/ Mortensnes var i 2013 på **8529** personer, herunder turister, skolebesøk og møtefolk. 1272 av disse besøkte Mortensnes.

Det vil alltid være folk man ikke fanger opp, særlig på større arrangementer. Det skal her legges til at en rekke personer besøker kulturminneområdet/kulturstien på egenhånd utenom åpningstidene uten å bli registrert (dette ser vi bl.a. av gjesteboka som er lagt i gammen og observasjoner gjort av skjøtselsarbeiderne).

Museet tar inngangsbillett: Ordinær pris er kr 50 for voksne, kr 30 for skolebarn/honnør/student; barn u/skolealder er gratis. Kommunens innbyggere har gratis inngang. Utstillingen på Mortensnes og kulturstien har gratis inngang.

Skolebesøk

Skoleelever som har besøkt museet som en del av undervisningen utgjør 763 av det totale antall besøkende. I tillegg kommer 99 lærere som har fulgt med elevene. **Dette er en nedgang på 176 elever fra 2012.** De fleste har deltatt på tilrettelagte temaopplegg. Av disse elevene og lærerne er det 198 elever og 15 lærere som har besøkt kulturminneområdet på Mortensnes, mens 619 elever og 92 lærere har besøkt museet hovedbygg i Varangerbotn (noen har vært begge steder på samme dag). Museet tar betalt for skolebesøk, minimum kr 30 pr elev (ordinær inngangsbillett) eller mer for opplegg som har ekstra utgifter. Elever fra Nesseby kommune betaler ikke inngangsbillett for ordinær omvisning, og kun ekstrautgiftene ved opplegg som har ekstra utgifter.

Barnehagene i både Nesseby kommune og nabokommunene besøker jevnlig museet på egen hånd og er ikke tatt med i statistikken over skolebesøk, men oppføres i den generelle besøksstatistikken over grupper. De har gratis inngang. Etterspørselen etter tilrettelagte tilbud til barnehagene var stor i 2013, og museet gjennomførte et opplegg for barnehagen i 2013.

Besøk på nettsidene

Museets nettsider har vært godt besøkt. I 2013 ble hovedsiden varjjat.org stengt pga problemer, og ikke gjenopprettet i påvente av en felles portal og nye hjemmesider for hele museumssidaen. Det ble i stedet opprettet en felles blogg, med adresse varjjat.org/wp. En egen nettside har vært dypt savnet, og museet merker at vi ikke får ut like god informasjon som før. Vi har ikke statistikk for bruken av bloggen.

2.4.2. Utstillinger

I tillegg til tre egne, faste utstillinger og to egenprodusert utstillinger, har det blitt vist tre utstillinger produsert av andre i hovedbygget i Varangerbotn i 2013. I tillegg har det blitt vist permanent utstilling i museumsbygget på Ceavccageadje/Mortensnes.

Følgende utstillinger har vært vist i 2013:

Faste:

- *Mearrasápmelaččat/Sjøsamene*, basisutstillinga (hele året)
- *Stállobiedju*, barnerommet (hele året)
- *Luondu – bassi eanadat/hellig landskap*, permanent utstilling infohallen Ceavccageadje/ Mortensnes (sommer)

- *Belter og bånd fra Nesseby og Holbier og ermekanter* (hele året)

Midlertidige:

- *Ikke premiering for overvintring* Produsert av IKAF, med egenproduserte kulisser og gjenstander fra magasinet. Tema: Evakueringa av Finnmark i 1944 (feb-april)
- *Elevutstillinga 2013*, arbeider av skoleelever og barnehagebarn, Nesseby oppvekstsenter (mai-juni)
- *Duodji*, VSMs egen vandreutstilling (juni-sept)
- *John Savio máilbmi – John Savios verden*, produsert av Saviomuseet (juni-sept)
- *Fápmu ja seksualitehta*, fotoutstilling av Iris Egilsdatter, tema: Samiske kvinner og seksualitet (sept-nov)
- *Lahkalaga – Tett Inntil*, produsert av Senter for nordlige folk. Tema: Bæring av barn i ulike kulturer (nov-jan 2014)

Nettutstillinger:

- www.saivu.com (2008), om samisk tro og mytologi. Finansiert av Norsk kulturråd, ABM-utvikling og VSM.
- www.luondu.no (2009), om Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde. Finansiert av Sametinget og VSM.

2.4.3 Digitalt museum

Tilgjengeliggjøring av museets samlinger for publikum var en storsatsning for museene i Finnmark under prosjektet *Felles løft for Finnmarkshistorien*, der VSM er partner. Finnmarksmuseene ble lansert på Digitalt museum 1. mars 2013. VSM legger ut nye gjenstandsregistreringer fortløpende på digitaltmuseum.no. I 2013 ble 736 gjenstander lagt ut. En videreføring av Digitalt museum er Europeana.com, en felles europeisk kulturarvnettside, som “høster” informasjon fra Digitalt museum, og tilgjengeligjør dermed VSMs samlinger for for et mye større, og internasjonalt publikum.

2.4.4. VSM på sosiale medier

Museet er aktivt på både Facebook og Instagram, og legger ut store og små nyheter jevnlig.

2.4.5. Omvisninger/skoleopplegg/arrangementer

Det har vært en rekke omvisninger på Ceavccageadje/Mortensnes og i museets utstillinger i Varangerbotn. Omvisningene har vært tilpasset de besøkende gruppene, og fokusert på ulike tema etter ønske.

Skoleopplegg

40 skoler/klasser har besøkt utstillingene og mange har deltatt på ulike tema i tilknytning på museets skoleopplegg. Dette gjelder både elever fra grunnskole og videregående. Elever fra følgende kommuner har besøkt museet i 2013: Nesseby, Tana, Vadsø, Vardø, Sør Varanger, Karasjok, Porsanger og Utsjok (Finland).

Museet har i 2013 hatt flere faste tema som tilbud til skolene: steinalder, tro og mytologi, kulturminner på Ceavccageadje/Mortensnes, samisk kultur, sagn og eventyr og duodji. Besøk på Ceavccageadje/Mortensnes og Steinalderuke er de mest populære oppleggene. Fra høsten 2013 har museet tilbudt valgfaget *Levende kulturarv* for ungdomsskoleelever ved Nesseby oppvekstsenter. 10 elever har deltatt. Valgfaget fortsetter ut skoleåret (våren 2014).

Barnehagen ved Nesseby oppvekstsenter bruker museet og museets uteområder regelmessig.

Arrangementer – både museale- og kulturhusaktiviteter

- 24. februar: Åpen søndag åpning av utstillinga “Ikke premiering for overvintring”, tema evakueringa og 2. verdenskrig
- 1. mars: Presentasjon av Digitalt museum på Tana Rådhus, Ingvild hold foredrag.
- 12. mars: konsert v/Scene Finnmark: Slincraze, Frost og Stellaris danseteater; åpne utstillinger, kafé på museet
- 13. mars: hoveddag for lokalt arrangement under Finnmarksløpet. På museet bl.a. åpne utstillinger, tegninger/malerier av skoleelever, bildeframvisning på lerret ute, snesulpturer. De lokale skolene og barnehagen tilbrakte dagen på museet.
- 22.mai: åpning av “Elevutstillinga” 2013: ulike arbeider og prosjekter gjennom skoleåret
- 28. mai: Samisk litteraturfestival, opplesing av samiske eventyr, kafé
- 17. juni: Sommeråpning på VSM og Mortensnes: guider på jobb/kafésalg
- 22.-23. juni: guidekurs for sommerarbeidere
- 20. juli: Aktivitetsdag og markering av 20-årsjubileet for åpninga av kulturstien på Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde
- 30. august: Duodjitreff og foredrag, prosjektet “Mønster på vandring”
- 31.august: Vuonnamárkanat: salgsmarked i museets utendørsområde. Nærmere 3000 mennesker besøkte markedet. På programmet bl.a. håndverksutstilling ved prosjektet “Mønster på vandring”, duodjiutstilling, mm
- 1.september: Vuonnamárkanat: kulturaktiviteter – VSM og DVM har åpen dag på Isak Sabagården i Reppen, foredrag, lansering av Varangereventyr, mm. En del av det offisielle programmet under Stemmerettsjubileet i 2013.
- Uke 38-39: Steinalderuke for skoleklasser
- 20. september: Åpning av fotoutstillinga “Fápmu ja seksualitehta”
- 22. september: Familiesteinalderdag
- 24.november: Åpen søndag, presentasjon av prosjektet “Tradisjonelle produkter av sau i Unjárga/Nesseby,” demonstrasjon av karding, veving, skinnbereding samt servering av smaksporsjoner av villsaukjøtt, ved Nesseby villsaulag
- 1.desember: Adventsarrangement: åpent museum med tenning av juletre samt juleverksted, åpne utstillinger, kafé ved 9.klasse

Kulturhusaktiviteter

Museet leier også ut møtelokaler. Utleie av møterom inkluderer tilgang til museets utstillinger.

Utleie av møterom i 2013: 130 grupper/møter, hvorav 105 betalende grupper

Ikke-museale arrangementer (utlån av lokaler)

- FAU ved Nesseby oppvekstsenter har brukt lokalene jevnlig til møtevirksomhet
- Sangkoret UNTAK bruker lokalene annenhver uke som øvingslokale

2.4.6. Publikasjoner

Krogh, M. og I.B. Pettersen (red). Varangereventyr – Várjjatmaidnasat. I *Várjjat Sámi Musea Čállosat /Varanger Samiske Museums skrifter* nr. 7 (2013).

Pettersen, Ingvild M. Bj. "Elsa Laula Renberg - en av Norgeshistoriens viktigste kvinner," i S.F. Eikevik (red.) *En stemme. Ulike perspektiver – refleksjoner rundt 100 års stemmerett for kvinner. Jubileumshefte 1913 – 2013*. Varanger Museum.

Kalender 2014. Isak Sabasenteret er utgiver. Fotosamarbeid med Varanger Samiske Museum.

2.5. Kulturminnervern/forvaltning

I løpet av sommeren 2013 har det som vanlig blitt utført skjøtselarbeid innenfor Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde. Det ordinære skjøtselarbeidet utføres i forhold til forvaltningsplanen og finansieres av faste, årlige tilskudd fra Sametinget, i 2013 på kr 125.000. I 2013 har dette bl.a. omfattet vedlikehold av skilt og stianlegg, rydding av søppel og storstilt restaurering av områdets rekonstruerte fellesgamme. Skjøtselarbeidet ble utført av museets sesongansatte skjøtselarbeidere Krister Höök og Aila Sarre. I forbindelse med gammerrestaureringen deltok også Roger Persson fra VSM som konsulent og Bård Kostamo som medhjelper. Det ble også utført to ukers rydding av fjærasonen av en person knyttet til kriminalomsorgen, som Varanger Samiske Museum samarbeider med.

I tillegg har forvaltningsprosjektet finansiert over statsbudsjettet vært i drift. Nesseby kommune ved VSM fikk 1 million over statsbudsjettet til forvaltning av kulturminneområdet i 2010, 2011, og den siste i 2012, til sammen tre millioner. Forvalterens arbeidsoppgaver har i tillegg til praktisk forvaltning inkludert tilrettelegging, formidling og planlegging, samt samarbeid og koordinering av andre prosjekter/tiltak som berører kulturminneområdet. Sommeren 2013 har dette inkludert å lede arbeidet med digital registrering av kulturminnene i urgravfeltet på kulturminneområdet. Registreringsarbeidet ble utført av Ole Mattis Siri og Bård Kostamo. Alle registreringer legges inn i kulturminnedatabasen Askeladden. For ytterligere informasjon, se egen prosjektrapport "Rapport Forvaltning og skjøtsel Ceavccageadgi/Mortensnes 2013."

2.6. Faglig samarbeid og bistand

- Er med i det nasjonale samtidsdokumentasjonsnettverket for norske museer.
- Deltar i nasjonalt samisk museumsnettverk.
- Er med i nettverket for privatarkiv i Finnmark.
- Deltar i "Felles løft for Finnmarkshistorien" fellesprosjekt med de andre Finnmarksmuseene.
- Samarbeid med Isak Sabasenteret om Vuonnamárkanat, flere møter i løpet av året; samt jevnlig samarbeid og bistand mellom Isak Sabasenteret og VSM om billed- og dokumentasjonsmateriale og språk.
- Samarbeid med Varanger Museum avd. Vardø (VM) om prosjekt om formidling av trolldomsprosessene i Finnmark.
- Samarbeider med og bistår turistnæringa med informasjon, faglig hjelp, tilrettelegging, tekster, med mer. Fast samarbeid med Destinasjon Varanger.
- Jevnlig kontakt med ulike prosjekter og organisasjoner som forsker/jobber i Varanger om faglige tema, bl.a Varanger Næringscenter, Naturvernforbundet, Statens vegvesen, Statens naturoppsyn, reindrifta i Varanger, Sametinget, Finnmark fylke, forskere ved UiTø, m.fl.
- Sekretær i Sametingets arbeidsgruppe for Ceavccageadgi/Mortensnes inn på Unescos tentative verdensarvliste fram til levering av arbeidet i april.

- Samarbeid med Nesseby kommune om forvaltningsknutepunktet for Varangerhalvøya nasjonalpark.
- Samisk litteraturfestival, samarbeid med Bibliotekbussen og Isak Saba senteret, Språkåret 2013.
- Samarbeid med Nesseby kommune, avd. for næring og kultur om prosjekt ”Bolyst”.
- Samarbeid med prosjektet *Mønster på vandring* med privatperson Vigdis Siri og Halland Hemsloydsforening i Sverige.
- Samarbeid med Nesseby oppvekstsenter om valgfaget Levende kulturarv.

2.7. Eksternt finansierte prosjekter

Alle prosjekter rapporteres til gjeldende tilskuddsgivere.

- **Vuonnamárkanat**
Årlig fjordmarked med samisk profil. Et samarbeidsprosjekt med Isak Saba Senteret. Prosjektet er finansiert av Sametinget (kr 100 000), Nesseby kommune (30 000), Finnmark fylkeskommune ”Tilskudd til festivaler” (kr 10 000), samt billettinntekter/bodleie (kr 65 300). Årlig prosjekt.
- **Forvaltning Ceavccageadge/Mortensnes kulturminneområde**
Prosjektet er finansiert via Miljøverndepartementet over post 72.5 ”Vern og sikring av freda og andre særlig verdifulle kulturmiljø og landskap” i statsbudsjettet over 3 år (kr 3 000 000 til sammen). Fortsetter i 2014.
- **Digitalguide Ceavccageadge/Mortensnes**
Produksjon/utvikling av digitalguide for lesebrett/smarttelefoner. Prosjektet er finansiert av Norsk Kulturråd (kr 400 000). Digitalguiden er ferdigprodusert i 2013. Utvikling av applikasjon (app) for nedlastning gjenstår. Avsluttes 2014.
- **Tradisjonelle produkter av sau i Unjárga/Nesseby**
Dokumentasjon av tradisjonskunnskap. Prosjektet er eksternt finansiert av Norsk kulturråd (kr 100 000), Sametinget (kr 156 000) Nesseby kommune (kr 30 000). Avsluttet.
- **Marte Spangens dr.gradsprosjekt**
Samarbeidsprosjekt. Kontrollregistrering av sikre og mulige samiske offerringer. Finansiering: Sametinget (kr 54 000). Avsluttet.
- **Handlingsbåren kunnskap – duodji som identitet og næring**
Forprosjekt, samarbeid med Nesseby kommune og det samiske miljøet i Lovozero i Russland om mulig prosjektsamarbeid knyttet til duodji. To møter gjennomført i Lovozero og Nesseby. Prosjektet ble finansiert av Barentssekretariatet (kr 30 000) og egne midler. Avsluttet.

2.8. Annet

Deltagelse på årsmøter, seminar, konferanser og kurs

- Dialogmøte med Sametinget og Samisk museumslag 18.-19. februar
- Fellesseminar i Karasjok ”Felles løft for Finnmarksmuseene”, 20.-22.mars

- Konferansen Språkåret 2013, Litteraturhuset, Oslo, mai.
- Personalmøte og fellesseminar i DVM, Tana Bru, 30. mai
- Samling for Nettverket for privatarkiv 6. og 7. juni
- Prosjektmøte og reise til Lovozero i “Handlingsbåren kunnskap”, 14.-16. juni
- Kurs i sjøsamisk duodji på Høgskolen i Finnmark 17. – 21. juni
- Middag og møte med Liv Ramskjær, Norges museumsforbund, 27.-28. August
- Nasjonal museumsmøte 2013, Tromsø, 11.-13. September
- Årsmøte i Samisk museumsforbund, Tromsø 13. September
- Oppstartmøte i DIGSAM, Tromsø, 23. September
- Møte/presentasjon for Norsk kulturråd, Immateriell kulturarv Tromsø, 14.-15. okt.
- Folkemøte i Neiden om Østsamisk museum, fungerende direktør, 31. oktober
- Styrekurs arrangert av Sametinget 28. og 29. november
- Fotojusskurs arrangert av Felles løft 3. og 4. desember
- Intern Primus arbeidsgruppe, hele året

Alle ansatte deltar på jevnlig personalmøter hele året.

Museumsleder har deltatt på ukentlige ledermøter i DVM hele året.

Komite- og utvalgsarbeid

- Mia Krogh var vararepresentant i styret for Tana og Varanger museumssiida tom. 2013.
- Mia Krogh er medlem av redaksjonskomiteen for Varanger Årbok.
- Mia Krogh sitter i styret for Samisk Museumsforbund (sekretær fram til september – valg til ny leder på årsmøtet 2013), flere møter i løpet av året.
- Mia Krogh er medlem i fagseksjonen for formidling, NAM.
- Ingvild B. Pettersen sitter i styret for Den kulturelle skolesekken i Nesseby og Tana.
- Ingvild B. Pettersen er DVMs representant i Arbeidsgruppa for registrering, digitalisering og tilgjengeliggjøring, Museene i Finnmark.
- Ingvild B. Pettersen sitter i fagrådet til DKS Finnmark med kulturarv som ansvarsområde.
- Stine Rybråten har vært sekretær for Sametingets arbeidsgruppe om verdensarv på Ceavccageadje/ Mortensnes fram til mai 2013.

2.9. Turistinformasjon

VSM har i en årrekke drevet turistinformasjon for Nesseby kommune i sommersesongen. I 2013 har vi mottatt kr 40 000 i tilskudd til drift av turistinfo fra Destinasjon Varanger. Lokale ungdommer jobber som guider/turistinformanter og deltar på guidekurs før sesongstart.

3. Organisasjon

3.1. Organisasjonsform

Varanger Samiske Museum er en del av stiftelsen Deanu ja Várjjat Museasiida /Tana og Varanger Museumssiida (kortform DVM), der det øverste beslutningsorgan er stiftelsesstyret. Museumsleder er underlagt direktøren for stiftelsen, som svarer overfor styret. Stiftelsen styres etter stiftelsesdokumentet og følger ellers Stiftelsesloven. Museumsleder er delegert anvisningsmyndighet. Nesseby kommune er fortsatt eier av bygninger og samlinger og drifter teknisk del av bygg mot husleie.

3.2. Antall fast ansatte og deres oppgaver

Museet har i 2013 hatt 4 faste stillinger. Disse er:

- Museumsleder: Mia H. Krogh*. Ledelse, administrasjon, utviklingsarbeid, formidling, mm.
- Kontor-/museumsmedarbeider: Heljä Pasma**, konstituert for 2013. Sentralbord, møteromsutleie, museumsbutikk, post og arkiv, mm.
- Konservator/formidler: Ingvild M. Bjørnå Pettersen***. Formidling, herunder opplegg for skolene, vekslende utstillinger; samlingsforvaltning, div. utviklingsarbeid, mm.
- Fagarbeider: håndverker Roger Persson. Tilsyn med og vedlikehold av utstillinger og faste anlegg, formidling, utstillingsbygging, tilrettelegging av ulike aktiviteter, mm.

* Krogh var konstituert som direktør i perioden 30.okt.-31. des.

** Pasma utfører en del arbeidsoppgaver for hele stiftelsen: sentralbord, post, arkiv

*** Pettersen jobbet deler av året for Saviomuseet, som konservator før det ble ansatt nytt personale der. Arbeidet tilsvarer 6 ukesverk.

Også vaktmester i 50% stilling (Helmer Bomban) og renholder i 80% stilling (Olga Karlsen) har hatt museet som arbeidssted i 2013. Begge er ansatt ved teknisk virksomhet hos utleier/huseier Nesseby kommune.

Medregnet vaktmester og renholder har fast ansatte utført til sammen 5 års- og 4 månedeverk for VSM i 2013.

3.3. Antall midlertidige ansatte

Til sammen 13 personer har arbeidet i engasjement av ulik type og varighet i 2013. Sju av disse har vært ansatt som sommerguider/museumsverter. De som har hatt arbeid av mer omfattende varighet er Stine Rybråten (prosjektarbeid 6 mnd.verk), Jorunn Jernsletten (3,25 mnd.verk), Ole Mattis Siri (Digitalguide og kulturminneregistrering 6,5 mnd.verk), Krister Höök (skjøtsel 6 ukesverk) og Aila Sarre (skjøtsel 6 ukesverk).

I tillegg

- Én skoleelev, 10. klasse, hadde arbeidsuke ved museet uke 24 (25 timer)
- To skoleelever, 9. og 10.klasse, jobbet for Operasjon Dagsverk ved museet 30. oktober og 1. november (til sammen 10 timer)
- Museet samarbeidet med Kriminalomsorgen i 2013: En person har jobbet med opprydningsarbeid 50 timer i høst.

Til sammen har det vært utført arbeid tilsvarende 2 år, 4 måneder, 2 uker og 3 dager av midlertidige ansatte i 2013.

3.4. Totalt utførte årsverk i 2013

Totalt antall årsverk for museet i 2013 blir dermed: 7 år-, 8 mnd, 2 uker og 3 dager.

Avspasering:

kommer i tillegg – som benyttes i stedet for overtidsbetaling, ved ekstraarbeid, arrangementer, åpent museum, o.l, på til sammen 364 timer avspasering, hvilket tilsvarer 48,53 arbeidsdager, og 23,5 timer overtid, tilsammen 2,6 månedeverk.

Likestillingsperspektivet: De fast ansatte utgjøres av 3 kvinner og 1 mann. Det har vært samme konstellasjon de siste år (ingen utskifting/tillegg siden 2009).

4. Eiendeler og lokaler

4.1. Oversikt over og tilstand på museets bygninger og eiendommer

Museets virksomhet drives med utgangspunkt i følgende bygg og anlegg: museets hovedbygg i Varangerbotn, museumsbygget på Ceavccageadje/Mortensnes, bygningene i det tidligere Amtmannsgammen museum, Sabagården i Reppen, lokaler på Karlebotn skole (lager). Sabagården er i privat eie, de øvrige er kommunens eiendom. Teknisk virksomhet i kommunen har ansvar for drift og vedlikehold av anleggene.

Hovedbygget i Varangerbotn rommer i tillegg til museumsvirksomhet, kulturhusvirksomhet og turistinfo samt flere kontorer for Sametingsansatte. Det arealet som museet disponerer har de siste årene vist seg å være for begrenset for den aktiviteten som museet har bygd opp og som kommunen ønsker at museet utfører. Bl.a. er verkstedet for lite, og det finnes omtrent ikke lagerplass. Dette skaper adskillige problemer, og fører til mye flytting ut og inn av bl.a. møtelokaler som må brukes som lagerrom og til utstillingsproduksjon i perioder. Det mangler også faste utstillingslokaler til duodjisamlinga, som må pakkes vekk og flyttes når lokalet skal brukes til andre formål. Dette er en uheldig situasjon – formidling av duodji er et av museets hovedmål og en av de tingene besøkende gjerne vil se når de besøker museet. Samlinga er dobbelt så stor som det utstilte materialet, resten ligger nedpakket i magasinet.

Mangel på plass på museet fører også til at magasinet tas i bruk som lagerplass til materiale som ikke er museumsgjenstander, hvilket igjen fører til at arbeidsforholdene for museets ansatte blir vanskelig og magasinet uoversiktlig, samt uheldige forhold for de kulturhistoriske gjenstandene, som ikke skal lagres sammen med saker og ting som kan avgi støv, avgasser, med mer. Samlingsforvaltningsarbeidet har fått et stort løft i 2013 med tanke på registreringsarbeid og digitalisering, men fortsatt er det store utfordringer knyttet til mangel på oppbevaringsplass, plass til rensing og bearbeiding av gjenstander før magasinering, samt fotografering av gjenstandene.

Når det gjelder bygningene på det tidligere Amtmannsgammen museum så har Nesseby kommune ikke brukt ressurser på vedlikehold de senere år. Det er ønskelig fra museets side å gjennomføre vedlikeholdsarbeid på de ulike uthusene innenfor anlegget, slik at disse kan brukes til oppbevaring av større gjenstander i samlingen og annet materiell som ikke har strenge krav til oppbevaring.

Lagerkapasiteten i hovedbygget i Varangerbotn er sprengt. I dag fungerer tidligere Karlebotn skole som lager for større museumsgjenstander, som oppbevaringsplass for byggemateriale, utstillingsmontre og lignende som det ikke er plass til i hovedbygget i Varangerbotn. Lagerlokalene i Karlebotn er kun midlertidige, da kommunen skal selge dette bygget. Museet er i dialog med kommunen for å få til en permanent lagerløsning gjennom overtakelse av resten av museumsbygget når Sametinget flytter ut i 2014.

4.2. Freda eller verneverdige bygninger

Til museet tilhører per i dag tre freda stabbur: de to som tidligere sto på Amtmannsgammen Museum ble flytta til området nedenfor hovedbygget i Varangerbotn i 2005, samt det såkalte "Barsnestabburet" som ble fraktet hit fra det stedet det sist sto og falt ned: på Barsnjårga/ Barsnes.

Også Sabagården i Reppen er fredet. Huset er i privat eie, men museet betaler forsikringen og holder et visst tilsyn med bygningen.

4.3. Planer om utbygginger eller utbedringer

Museet har akutt behov for lagerplass. Det er også behov for flere kontorer, samt en utvidelse av verkstedet. Det er i tillegg et sterkt ønske – ikke bare ved museet, men også i lokalsamfunnet, om en ny utstillingssal der museets rikholdige samling av samtidsduodji kan stilles ut permanent. Stiftelsens administrasjon er lokalisert til museet, og det er behov for større lokaler til stiftelsen, som for øyeblikket har tatt i bruk museets bibliotek og kontorplasser til sine medarbeidere. Stiftelsen og museet tar sikte på å finne en løsning på plassbehovet i nær dialog med huseier Nesseby kommune når Sametinget som leietaker i bygget flytter ut i 2014. Nesseby kommune har signalisert at museet/stiftelsen får tilbud om å benytte frigjorte arealer når Sametinget flytter ut. Teknisk etat i kommunen følger opp prosessen framover.

Det har vært arbeidet med planer for utbygging av infobygget/museumsbygget i Ceavccageadje/Mortensnes de senere år. Kommunen ønsker å utvikle bygget til å kunne romme både nasjonalparksenter for Varangerhalvøya nasjonalpark og et Unesco verdensarvsted, samt aktiviteter knyttet til natur- og kulturbasert reiseliv. Naturvernforbundet har også støttet ønsket om et fjellrevsenter inn i bygget. Det har i løpet av 2013 vært en positiv utvikling både med hensyn til Unescoarbeidet, drevet av Sametinget, og en søknad om nasjonalparksenter. Arbeidsgruppa for Unesco verdensarvsted Mortensens med satellitter inn på tentativ verdensarvliste leverte søknaden til Riksantikvaren i mai 2013, og Nesseby kommune sendte søknad om nasjonalparksenter til Direktoratet for naturforvaltning høsten 2013. I tillegg har museet og kommunen vært i dialog med Statens vegvesen når det gjelder Nasjonal turistveg Varanger om en utbedring/utbygging av parkeringsplass og utendørsområde ved kulturminneområdet. Realiseringen av en slik utbygging avhenger av at Nesseby kommune bidrar med en egenandel til prosjektet. Kommunen og stiftelsen er i dialog og vil holde fokus på det videre arbeidet med disse prosjektene.

5. Vurdering av virksomheten 2013

Museumsdrifta har fulgt opp aktivitetsplanen for 2013, der de fleste små og store gjøremål og aktiviteter er gjennomført.

Varanger Samiske Museum har i 2013 holdt et høyt aktivitetsnivå som rapporten og virksomhetsplanen viser. Museet har de siste ti år konsentrert seg om den utadretta virksomheten, med fokus på formidling og aktiviteter rettet mot skolebarn, men har i løpet av 2013 kommet godt i gang med samlingsforvaltningsarbeidet, som ble startet i 2012. Det har vært særlig fokus på innføring av Primus, som er et digitalt registreringsverktøy, og registrering og digitalisering av samlingene. I 2012 ble også arbeidet med Digitalt museum igangsatt i samarbeid med Finnmarksmuseene, med lansering 1. mars 2013. Digitalt museum er en nettbasert oversikt over museumssamlingene i Norge, der alle museer kan legge ut informasjon om og bilder av gjenstander og fotografier.

Aktivitetsnivået krever mye av alle museets ansatte, og museet er avhengig av stor innsats når det gjelder å få ekstraordinære prosjekttilskudd, samt å få gjennomført arrangementer utenom

ordinær arbeidstid. På grunn av konsolideringen som ble gjennomført først medio 2012, har mye tid gått med til den praktiske organiseringen og innføring av nye rutiner, og museet har vært tilbakeholden med å søke større eksterne prosjekter. I løpet av siste halvår 2013 er det likevel satt i gang søkeprosess på en del mindre prosjekter samt avtalt samarbeid med andre museer og prosjekter. På grunn av lav/ingen bemanning på de andre museene som er en del av DVM første halvdel av 2013, har VSMs ansatte bidratt med gjennomføring av både museumsdrift og registreringsarbeid ved Saviomuseet og Tana Museum, samt fellesoppgaver for alle museene i stiftelsen. I perioden oktober-31. desember var også museumsleder ved VSM konstituert som direktør for hele museumssiidaen, hvilket har betydd en lavere aktivitet mht ledelse og oppfølging av prosjekter og fast drift.

Museet har stort behov for å få økt sitt driftstilskudd i fremtiden, blant annet for å kunne yte samme service og tilbud til Nesseby kommune som før, særlig med henblikk på kulturhusaktiviteter, og for å få en økning av antall fast ansatte til å utføre ordinær museumsdrift, særlig registrering og dokumentasjon. Det er også behov for samiskspråklig medarbeider/formidler til skolebesøk og til å oppdatere hjemmesider, behandle henvendelser på samisk, og lignende. Takket være midlertidig ansatte, som i stor grad er finansiert over driftsbudsjettet, har vi klart å holde nivået på utadretta virksomhet og utviklingsarbeid oppe. 11 personer har jobbet for VSM i ulike engasjement i løpet av året. I tillegg utfører fast ansatte en del ekstraarbeid ved kulturelle arrangementer og utleie av møterom. Dette resulterer i en del avspasering innenfor ordinær museumsdrift, og kommer i tillegg til antall årsverk/månedsværk. I tiden fremover er det viktig at det kommer en avklaring på finansieringsmodellen for kulturhusdrifta ved museet, slik at kulturhusdrifta ikke "spiser" av museumsdrifta. Nesseby kommune har i 2013 vært i dialog med Sametinget om egne kulturhusmidler til VSM for å øke driftsbudsjettet til museet.

Når det gjelder Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde har de ekstraordinære midlene til forvaltningsprosjektet vært et skikkelig løft, og museet har fått muligheten til å planlegge bedre og mer systematisk skjøtsel, drift, og formidling av området. Særlig viktig har det vært at vi har fått igangsatt systematisk kartlegging av kulturminner i det freda området som er utenfor det tilrettelagte publikumsområdet. Vi har også fått mulighet til å planlegge mer systematisk og målrettet formidling, som vil være viktig både for kulturminnene, men ikke minst for folk som bor i hele Varanger med tanke på kunnskap, identitet og muligheter for å utvikle kultur- og naturbasert (turist)næring. Forvalterstillingen har også muliggjort et mer systematisk arbeid og fokus på å få Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde inn på Unescos tentative verdensarvliste. Prosjektarbeidet som har pågått i 2013 viser at det er svært viktig å få Ceavccageadje/Mortensnes inn på statsbudsjettet med **faste årlige midler**, slik at en forvalterstilling kan bli et permanent tiltak. Alle, både lokalt og regionalt, i Nesseby, Varanger og Finnmark generelt, og samisk kultur spesielt, vil nyte godt av en permanent løsning for forvaltning og formidling av Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde. Nesseby kommune sendte en søknad til Miljøverndepartementet i november 2013 om permanente midler til Mortensnes. Uteblir permanente midler, vil forvaltning og formidling av kulturminneområdet gå tilbake til nivået før forvalterprosjektet, et minimumsnivå som kun utføres ved hjelp av Sametingets faste årlige tilskudd (kr 125 000).

ØKONOMI:

Oversikt over driftsregnskap og driftsstøtte 2013 finnes i eget årsregnskap for Deanu ja Várjjat museasiida/ Tana og Varanger museumssiida (DVM).

VIRKSOMHETSPLAN/AKTIVITETSPLAN 2013: Vedlagt neste side.

Virksomhetsplan 2013

Oppgave/ prosjekt	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Ansv./arb.omr.
Virksomhetsleder: ansvar													MK
Regnskap 2012	X	X											MK, ET
Rapportering 2012	X	X											MK, alle
Basisutstilling ordinær vedlikehold	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	RP
Personal-/studietur?													
Samlingsforvaltning:	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	IP
Samlingsplan/DVM	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	IP, alle
Gjennomgang og rengjøring av gjenstandene i magasinet				X	X	X							IP
Reg. nye gjenst og foto	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	IP, flere
Fotograferer gjenst/foto	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	IP, flere
JUBILEUMSÅR 30/20	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	ALLE
Organisere bibliotek: behøver ny lisens/prog/pc	X	X	X										HP
Lansering på Digital museum			X										IP
Videre publisering Dig.mus.				X	X	X	X	X	X	X	X	X	IP, flere
Basisutstillinga: prosjekt: kjøpe pc'er, fikse rein, mm	X	X	X										RP
Basisutstillinga: søke prosj.midler nytt innhold	X	X	X										MK
VSM Čallosat nr. 7 - eventyr	X	X	X										MK, amesto, toTyp
Finnmarksløpet: Planlegging		X	X										MK, RP
Tilrettelegging av sjekkpkt.			X										RP
Sneskulpturprosjekt m/skolen			X										RP
JUBILEUMSarrangement						X							alle
Planlegging Vuonnamárganat			X	X	X	X	X						flere
Planlegge skoletilbud													IP
Forvaltning Mortensnes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	SR
Vårbesøk Mortensnes: planlegge skilting, info, flagg					X								SR, flere
Kulturminneregistrering Mnes				X	X	X	X						SR, OMS
Planlegging sommersesong. Utlysning av guidejobber				X	X								MK, IP, HP
Digitalguide, ferdigstilling	X	X	X										SR, OMS
Ikke premiering... IKAF	X	X	X	X									IP, RP
Eventyrlig - SKINN					X								IP, RP
Elevutstillinga					X	X							IP, RP
Duodji/JUBILEUMSutstilli?						X	X	X					IP, RP
Fotoutst av Iris Egilsdatter									X	X			IP, RP
Lahkalaga/Tett inntil											X	X	IP, RP
Klargjøring av sauebeite					X								RP, KH
Vedlikeholdsarbeid, uteomr. fugletittesjåer, lekeplass, mm					X	X	X						RP
Restaurere stabbur: søke prosj.midler	X	X	X										RP, MK
KOFTEDAG													NÅR?
Ryddedag/dugnad VSM ute						X							alle
JUBILEUMSseminar									X				
Guidekurs juni						X							MK, HP, IP, KU?
Sommersesong						X	X	X					Guider
Aktivitetsdag Mortensnes							X						SR

		J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	
	Skjøtsel Mortensnes (drift)						X	X	X					MK, KH, SR
	Vuonnamarkanat 31.aug.								X	X				RP, AF, flere
	Familiesteinalderdag									X				IP, RP, flere
	Åpen søndag										X			IP, MK, flere
	Julerettening, juleverksted												X	flere

MK: Mia Krogh, RP: Roger Persson, ET: Elna Thrane, SR: Stine Rybråten, IP: Ingvild Pettersen, HP: Heljä Pasma, AF: Anu Forselius, KH: Krister Höök; KU: Kate Utsi (Destinasjon Varanger), OMS: Ole Mattis Siri

I tillegg kommer div. fortløpende arbeid knyttet til drift, utvikling og finansieringssøknader for nye prosjekter, oppfølging av skoleopplegg, utleie av møtelokaler m.m.